

Кулик В.Г.

студентка,

Львівський національний університет імені Івана Франка

РОЛЬ АРТ-АКТИВІЗМУ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

В умовах швидких змін у політичних, соціальних та економічних аспектах життя сучасного суспільства роль культури та мистецтва тільки збільшується. У світі панує думка, що саме ці аспекти односторонньо диктують напрям для творчості митців, але місце має і зворотній ефект, коли мистецтво впливає на прийняття політичних чи економічних рішень. Невпинний розвиток протестного мистецтва зумовлює потребу в виявленні ключових його рис з наукової точки зору, тому наразі головною метою є аналіз витоків арт-активізму, визначення його

особливості як мистецького явища та ролі в сучасному світі. Однак додаткових досліджень також вимагає проблема бачення арт-активізму як форми соціальної дезорганізації.

Аналізуючи існуючі дослідження та публікації, можна виявити, що тема арт-активізму стабільно розвивається і детальніше розкривається в працях іноземних авторів з країн, де великого значення надають протестній культурі. Вітчизняні науковці приділяють більше уваги конкретним різновидам арт-активізму – стріт-арту та акціонізму, соціально-документальним коміксам. Серед авторів можна виокремити роботи Н. Фелшин [10] і М. Штейнмана [6]; Н. Самутіна, О. Запорожець та В. Кобища [5] досліджували стріт-арт як частину культури міста, С. Думасенко [3] – у контексті мистецтвознавчої теорії. Проте науковий фундамент для розкриття ролі арт-активізму все ще потребує укріплення.

Більшість науковців вважає, що починати розглядати арт-активізм (артивізм) потрібно з поняття «протестна культура», що часто зображається ідеєю незгоди з суспільними нормами та критики представлених цінностей. Протестні настрої ніколи не залишаються в одній сфері, вони поширюються далі – на інші області людської діяльності, і мистецтво не є виключенням.

Арт-активізм слід вважати продовженням протестної культури. Точно встановити час неможливо, але вважається, що як окремий напрям явище з'явилося на території Європи та США у 70-х роках ХХ століття у вигляді стріт-арту – на той момент дедалі більше вуличних митців зверталися до графіті, перформансів та флешмобів. У сучасному ж розумінні під арт-активізмом мають на увазі мистецтво, спрямоване на конкретні суспільні зміни прогресивного характеру.

Наразі дослідники визначають такі риси артивізму: існуюча проблема, яка часто вважається головною темою творчості художника, аудиторія, поширення інформації про роботу чи подію у медіапросторі, інтерактивність [10].

Серед сучасних видів арт-активізму зазвичай виділяють: стріт-арт, акціонізм, музичний андеграунд. До стріт-арту відносять малюнки та написи на стінах споруд чи дорогах, вуличні інсталяції, перформанси. Суть акціонізму (мистецтва створення) полягає в тому, що митець може бути як суб'єктом власного твору, так і об'єктом, а спостерігачі можуть ставати учасниками процесу створення. Акціонізм може включати не тільки візуальні види мистецтва, але й публічні читання або відеопоезію. Музика активістів сфокусована на презентації конкретної проблеми не через складну композицію пісень, а через зміст лірики та оригінальну подачу.

Витвори мистецтва активістів та цілих рухів часто використовуються на демонстраціях та мітингах, тоді вони сприймаються громадянами ще й як важливе інформаційне повідомлення. Поза політичними інтересами чи соціальною позицією художники-активісти прагнуть вийти за межі галереї чи музеїв заради «публічного мистецтва», таким чином вони хочуть і вирішити нагальні проблеми, і подолати систему капіталізму. Головний принцип для арт-активізму – це те, що мистецтво завжди повинно залишатися в публічному доступі. У такому просторі митці можуть вільно комунікувати з аудиторією, враховуючи її настрої та думки [7].

Загальним тенденціям розвитку арт-активізму значною мірою сприяють медіа та Інтернет. Саме вони відкривають цілодобовий доступ до інформації про події в середовищі арт-активістів. Зараз арт-активізм може переходити й на віртуальний рівень – науковці це явище називають медіа-активізмом [2]. Такий підхід максимально збільшує простір для творчої уяви митців, надає розширену можливість анонімності.

На основі вивчення матеріалів про стан і значення арт-активізму на теперішньому етапі можна визначити основні його риси та місце в сучасному світі, провести огляд досліджень про основні закономірності розвитку протестної культури як головного витoku арт-активізму, проаналізувати контекст діяльності та мотивацію митців, залучених до участі в арт-проектах активістського характеру.

Існує безліч думок щодо майбутнього арт-активізму та його впливу на свідомість суспільства у теперішньому. Деякі дослідники зазначають, що пасивна політично частина населення досить негативно ставиться й до мистецтва активістів. Культура підтримки арт-проектів соціально-політичного спрямування розвинена недостатньо на всіх рівнях, незважаючи на те, що арт-активізм можна вважати дієвим інформаційним інструментом впливу навіть у кризових геополітичних ситуаціях. Однак зацікавленість у реалізації проектів арт-активістів кожного року зростає, змінюється лише фокус творчості – расова дискримінація, права жінок, екологічні проблеми, права сексуальних меншин, ксенофобія, гендерні стереотипи, економічні та політичні проблеми.

Арт-активізм – це мирний спосіб демонстрації позиції митців чи незгоди громадян, і наразі цей спосіб можна назвати дійсно дієвим, бо завдяки сучасним технологіям він залучає набагато більше учасників, ніж здається. Поки кількість політичних, соціальних та економічних проблем збільшується, а напруга в світі зростає, арт-активізм набуває глобальних масштабів.

Список використаних джерел:

1. Акунина Ю. Арт-активизм как актуальная форма протеста: социокультурный анализ / Ю. Акунина // Вестник МГУКИ. – 2014. – № 1.
2. Волкова Т. Арт-активизм сейчас будет только расцветать. URL: <https://iskusstvo-info.ru/tatyana-volkova-art-aktivizm-sejchas-budet-tolko-rastsvetat/>
3. Думасенко С. Мурал-арт у контексті мистецтвознавчої теорії / С. Думасенко // Аркадія. – 2016. – № 1. – С. 44–48.
4. Кудряшов И. Стрит-арт как феномен современной культуры: проблема генезиса и семиотические особенности сообщения / И. Кудряшов // Критика и семиотика. – 2014. – № 2. – С. 220–233.
5. Самутина Н. Не только Бэнкси: стрит-арт в контексте современной городской культуры / Н. Самутина, О. Запорожец, В. Кобыща // Неприкосновенный запас. – 2012. – № 6.
6. Штейнман М. Анатомия маски протеста: коммуникативный протест / М. Штейнман. // Вестник РГГУ. Серия: Политология. История. Международные отношения. Зарубежное регионоведение. Востоковедение. – 2013. – № 1. – С. 74–85.
7. Activist Art. URL: <https://www.tate.org.uk/art/art-terms/a/activist-art>
8. Deepwell K. Feminist Art Activisms and Artivisms / K. Deepwell. – 2020. – 448 с.
9. Duncombe S. WHY ARTISTIC ACTIVISM: NINE REASONS / S. Duncombe, S. Lambert // The center for artistic activism. – 2018. URL: <https://c4aa.org/2018/04/why-artistic-activism/>
10. Felshin N. But Is It Art? The Spirit of Art as Activism / N. Felshin. – New York, 1995.